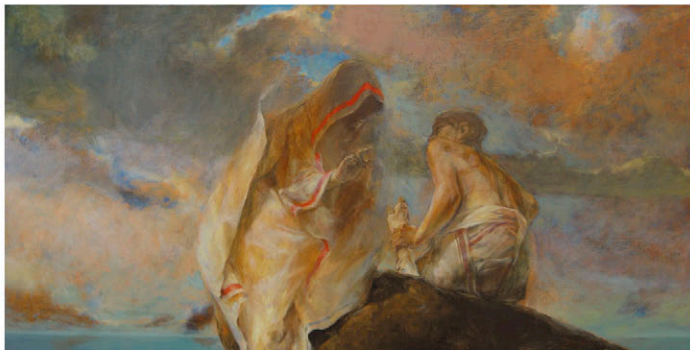

Azzal mutat legtöbbit, amit elfed. A drapéria nála nem kellék, nem kiegészítő, nem teatrális díszlet-elem, hanem a lényegre figyelmeztető festői jel. Mindegy, hogy táj vagy figura sejjik mögötte, a teremtett textúra, a szőtt lepel is a szövevényes világ rendbe szedett, mégis mozgalmos, eleven része, a természet szerves tétele.

INCZE MÓZSES A FORRÁS GALÉRIÁBAN

A mindenséget takaró lepel

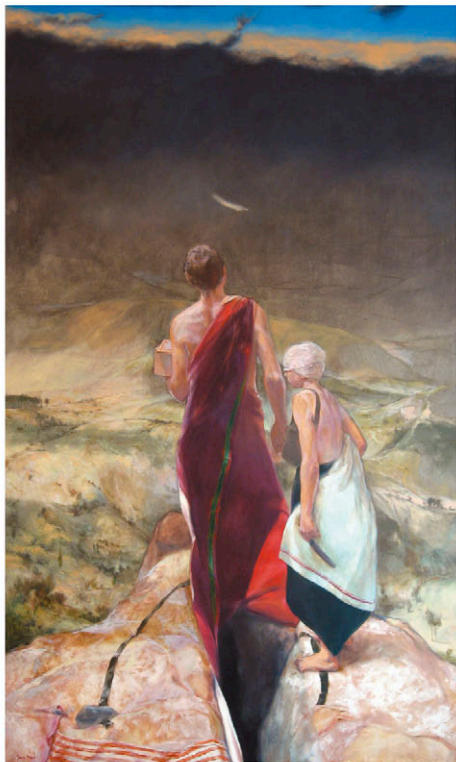

Mesélő olaj, vászon, 70x140 cm

A hogy Ince Mózes festészetében sem szalazhatók szét a látvány és a létezés élményei, az érzelmek és hangulatok sejtései, gondolatai, filozófiává üledő rétegei. Talán éppen azért, mert a művész festői horizontját első jelentkezése óta maga húzza meg és méri a végtelenhez akkor is, ha látszólag a táj bensősége, tény- és tárgyszerűsége, az állat és emberalakok egymáshoz való viszonya könnyen közelíthetőnek, értelmezhetőnek tűnik.

Kézenfekvő lenne Erdélyt emlegetnünk, s ezen belül is Erdővidék sajátos hangulatát, a mesetáj rengetegének természeti idilljét a képek és az induló festői pálya mögé álmognunk. Am aki egyszer is megjárt a közelmúlt román történelmek „magyar világát”, megtapasztalta a mindennapokba sűrűsödő reménytelenséget. Aki megélhet a diktatúrán belül penészként virágzó helyi érdekű hatalmaskodásnak való teljes kiszolgáltatottságot, a szellemi és gazdasági csúsztelenséget, a bezártságot, az tudja, hogy Baróti Szabó Dávid költészete, Benedek Elek szellemi jelenléte vagy az innen Magyarországra szakadt Gyulai Líviusz képzőművészeti legendája legfeljebb ahhoz a halovány reménységhez volt elég, hogy talán valahol távol, máshol, másképpen is lehet élni. Éppen e közeg ismeretében kell elbámulnunk azon, hogy Ince Mózes úgy tudott a múltjától is elúított kisvárosból, Barótról el, és e tájból kiszakadni, hogy mindent magával hozott, ami egyetemes érvényű és alkotói magartásként termékeny lehet. Természetszemlélete átitott korai elvonatkoztatásain, az egyszerű ábrázolástól való elszakadási kísérletein is. Már ekkor érzékelhető, hogy rendszerező képességét termékenyítő lírai alkata hogyan teljesíti ki a festészet klasszikus hagyományaiban gyökerező visszafogottságát, miközben stúdiumai során soha nem a tanulmány izzagja, kizárólag a tanulságokat keresi.

Amennyire egy nagykamasz fölkészült és elhivatott lehet, úgy Ince Mózes ebben az értelemben is jó alapokkal indult Erdélyből, s Magyarországon, a Képzőművészeti Egyetem éveit alatt Nagy Gábor osztályában éppen azt kaphatta meg, amire szüksége volt: a

Angyatholl olaj, vászon, 240X140 cm

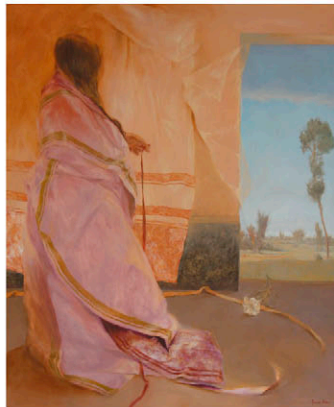
teljes szabadságot, a kötelező alkotói minták és előképek nélküli önállóságot, a keresés kínját, és a rátalálás örömet. Nagy Gábor sokkal inkább gon-

dolkodni, ha úgy tetszik, kételkedni tanított a növekedéit, miközben tartózkodott a „mindenre alkalmas” festői, technikai vagy éppen alkotói, magatar-

tásheli receptúrák tukmálásától. Talán ezért is annyira egyenletesen igényes és a kezdetektől magas színvonalú Ince Mózés művészi megszólalása. Mintha készen lenne benne az a készítés, ami a Cézanne utáni ihletett értelmező festészet folyamatosságában keresi a megújulást, az eredeti gondolat közvetítő erejét. Anyagkezelése csakis kizárólag a festészet felől értelmezhető: nincsenek üres gesztusai, nem érdekli a festékmozgás által kínált teatralitás. A megmunkált rétegek alól is előbeszélő színek összetettsége, az anyagot a finom lazúroktól a testes texturák fölhordó építkezése nála soha nem válik rutinná. A mesterséget tudja, a világot érzi, ekképpen válik a kezdetektől egységes egészzé és hitelesé minden képi megmozdulása. A tájékozódás, az enkeresés időszakának természetelvi absztrakciói sem szakadnak le az alkotói kiteljesedés során, mi több, éppen ezek a munkák adhatnak kulcsot ahhoz a szokatlanul karakteres és egyedülvaló mondandóhoz is, amit jobb híján új szimbolizmusnak vagy még inkább a képi költészet újraérel-

mezésének nevezhetnénk. Hiszen Ince Mózés a tárgyi világ elemeiből építi meg valóságon túli képi világát, ahol már a legkorábbi képeken is föllelhető a belső tájak hiteles kivetítése, az olyannyira erős térélmény, amely megteremtí az időtlenség máig ható, sajátos, egyéni, nyugtalanító élményét. Festői élmény ez, ahol a gondolatosság nem szárad didaktszássá, ahol soha nem bíza elmesélhető történetet, irodalmi üzenetet képének alakjaira, ahogy nem a közvetlen tanulmányokból átemelt tájak teremtenek mesterséges színteret a jelenéseknek. Ezeket a nagyon is kézenfekvő csapdákat Ince Mózés úgy kerüli el, hogy az óvatosság, a körültekintés kiszámítottságának árnyéka sem vetül munkáira. Az erdélyi indulás kulturális áthallásai miatt tartozkodni kell a balladisztikus kifejezéstől a festészethez való közelítéskor, hiszen éppen az időn kívüliség mozdítja el az egyetemes emberi érzések, hangulatok, nem egy esetben a szorongások drámája felé ezt a képi világot. Hiába a tájban mozduló teremtmény, ember; vagy állatok testi teljessége, hiába a

szemlélődő mozdulatlanság, a rögzült gesztus, hiába a táj belső harmóniája, a feszültség az képi elemek közötti viszony teremti meg, amely teljesen elválaszthatatlan a festői nyelvtől, annak bonyolult eszközzrendszerétől, akár a festékretegek alatt rejlő biztos rajzi szerkesztettségétől is. Azt (is) látta, amit elfed. A libbenő szalagok játéka, a drapéria gyűrődése, törése, lágy mozgása mégsem a barokk áhítatos hevülé-
tének átélése. Nagyon is tárgyias elemek mozdulnak be a képbe, az optikai képlet dinamikus értelmezése folytatása a mozdulatnak, a mozdulat nyomán keletkező hangulatnak. A kitakaráss a képből többet mutat, mint a látvány lekötése, elmesélése. A teste tapadó, azt letapogató, annak plasztikáját követő, ahhoz igazodó anyag, az azt védelmező gyolcs, testi lelki sebeit fed, kiszolgáltatottságunkat mutatja, tünekénységünket, elmulásunkat jelzi. Ezek a testet fedő rétegek nem festékfoltok és mégsem ruhák. Akkor sincs önálló történetük, amikor egy-egy anyagában szövött, tört csik szalad, hullámlék végig rajtuk, nincs koruk,

Údvizlet olaj, vászon, 120x100 cm

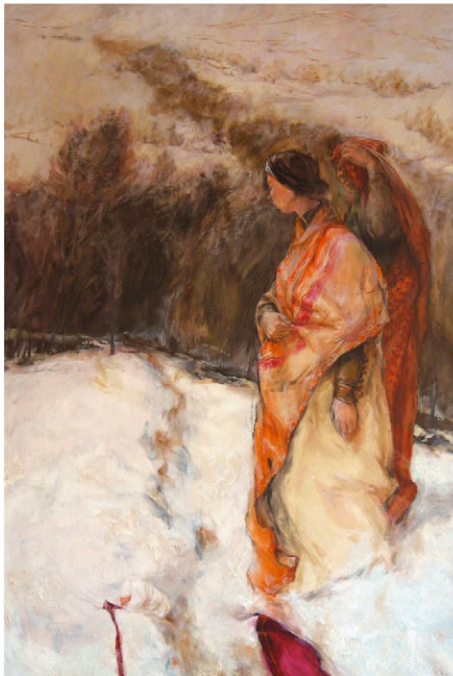

Repülő, macdár olaj, vászon, 120x100 cm

nincs társadalmi utalásuk, nem teremdivatuk, nem árulkodnak rangról és hivatásról, nem mondanak többet önmaguknál, ránk bizzák, hogy mit látnak, képzelünk, hiszünk mögöttük, alájuk. Ránk bizzák ezek a festékekben, száradó anyagban fogant habzó patyolatfelhők, hogy mesterséges holdat, vagy/és a teremtőt látnak mögöttük. Hogy ez a rejtett és mégis tetten érhető panteizmus eredendő élmény vagy tudatos vállalás ebben a művészetben, majdnem mindegy. Alakváltó és alkalmazkodóképességünk – szemlélőként és szereplőként – ugyanis a tájban válik teljessé. A tájban, amely Incze Mózesnél szintén sajátos, a többivel azonos súlyú elem, nem puszta háttér és nem finom jelzés, hanem a látványba rejtett üzenet. Szükített, néha szinte fullasztó tereiben az összefogott formák részletgazdagsága elkerüli a leíró leltárszerűséget. Úgyan letapogatja a természet plasztikai élményét, létrehozza a látványt, határozottan tüzi ki a képi esemény határvonalait, mégis megőrzi annak festői lényegét. A drámai mondandó súlyát, ha ez szükségesnek mutatkozik, képes a levegőt teljes festői lefojtásával is fokozni. Ha viszont távlatot nyit, akkor hallatlan erővel és gazdagsággal hullámozik előtűnik hegy és völgy, az eredendő termé-

Javassasszony olaj, vászón, 160X110 cm

Elmaradt találkozás olaj, vászón, 160X110 cm

zet nagy lélegzetű élményét adja, egyforma távolságot tartva a kiürült dekorativitástól és az elmesélés bőbeszédűségétől. Ez az alkotói magatartás éppen magától értődő természetessége által ragad magával, alkotói radikalizmusa a

teljesség igényében rejlik, ahogy modernitásának is az időtlenség a titka. Incze Mózes festészetében minden egész, még ha bennünk, esendő emberekben, ismét és ismét el is török valami...

Antall István

FORRÁS GALÉRIA

FORRÁS GALÉRIA
 ulc 1887 Budapest, Tereb. Int. K.
 ulc 86-1-831284

e-mail info@forrasgaleriaku
 web www.forrasgaleriaku

NYITVA ÉS ZÁRÁS
 Hétfő-Péntek 10:00-18:00
 Szombat 10:00-13:00